

COĞRAFİ KEŞİFLER DÖNEMİ PORTEKİZ KAYNAKLARINDA “HİNTLİ” İMGESİ

Hava Önalın*

Öz

Bu çalışma, Coğrafi Keşifler döneminde Portekizli kâşif, tarihçi ve misyonerlerin Hindistan ile ilk temaslarına dair anlatılarında Hintli kimliğinin nasıl tasvir edildiğini incelemektedir. Portekizli denizciler Hindistan’a ulaşmayı başardıklarında yalnızca ticaret yollarını değil, karşılaştıkları toplumların kültürel ve sosyal yapılarını da detaylı şekilde gözlemlemişlerdir. Álvaro Velho, Duarte Barbosa, Garcia de Orta, Fernão Lopes de Castanheda ve João de Barros gibi isimlerin eserlerinde Hindistan’daki kast sistemi, yerel halkın fiziksel görünümü, giyimleri, dini ritüelleri ve sosyal yaşamları üzerine yoğun betimlemeler yer almaktadır. Özellikle nair savaşçıları, Brahman din adamları, cenaze ritüelleri gibi konular ön plana çıkmaktadır. Bu tasvirler, Portekizlilerin Hint toplumuna yönelik merak, hayranlık ve kültürel üstünlük arayışı gibi duygularını bir arada barındırmaktadır. Kaynaklarda sömürgeci misyonun dinî boyutu da açıkça görülmektedir. Özellikle Brahmanlara yönelik olumsuz söylemler, Hristiyan misyonerlerin faaliyetleri bağlamında değerlendirilmiştir. Hint toplumu hem ilgiyle hem de ilkel ve batıl olarak tabir edilecek şekilde Avrupa merkezli bir üstünlük anlayışıyla anlatılmıştır. Misyoner Francis Xavier gibi isimler özellikle Brahmanları eleştirmiş, onları halkı kandırmakla suçlamış ve Hristiyanlığı yayma çalışmalarında engel olarak görmüştür. Bu anlatılar sadece gözlem değil aynı zamanda bir sömürgeci bakış açısını da yansıtmaktadır. Bu bağlamda çalışma, Portekizlilerin ilk

* Dr., Bağımsız Araştırmacı, İstanbul/Türkiye, havvaonalan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7759-1142.

etkileşimlerinde Hint toplumunu nasıl anlamlandırdıklarını, dönemin birincil kaynakları ve tasvirlerine dayalı olarak anlatmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Portekiz, Coğrafi Keşifler, Hindistan, Hintli, Tasvir.

Representations of “Indian” Identity in Portuguese Sources of the Age of Exploration

Abstract

This study examines how Indian identity was portrayed in the accounts of Portuguese explorers, historians and missionaries during the Age of Exploration particularly in their initial encounters with India. When Portuguese sailors succeeded in reaching India they not only charted new trade routes but also meticulously observed the cultural and social structures of the societies they encountered. Works by figures such as Vasco da Gama, Duarte Barbosa, Garcia de Orta, Fernão Lopes de Castanheda and João de Barros contain detailed descriptions of the caste system the physical appearance and clothing of the local people, religious rituals and various aspects of social life in India. Particular attention is given to topics such as the Nair warriors, Brahmin priests and funeral rituals. These depictions reflect a complex interplay of curiosity, admiration and a quest for cultural superiority on the part of the Portuguese. The religious dimension of the colonial mission is also evident in the sources. Especially in relation to the Brahmins, negative discourse is analyzed within the context of Christian missionary activities. Indian society was portrayed with a mixture of fascination and a Eurocentric sense of superiority often characterized as primitive or superstitious. Missionaries such as Francis Xavier strongly criticized the Brahmins, accusing them of deceiving the people and viewing them as obstacles to the spread of Christianity. These narratives reflect not only observation but also a distinctly colonial perspective. In this context the study aims to explore how the Portuguese made sense of Indian society during their initial interactions based on primary sources and contemporary descriptions.

Keywords: Portuguese, Age of Exploration, India, Indian, Depiction.

Giriş

“Buraya Hristiyanları ve baharatı bulmaya geldik” ifadesi, coğrafi keşifler döneminde Portekiz’in Hindistan’a yönelik seferlerinin hem dinî hem de ekonomik hedeflerini açıkça ortaya koyan önemli bir söylemdir. Bu söz, Vasco da Gama’nın 1497-1499 yılları arasındaki ilk Hindistan yolculuğu sırasında, Kaliküt’e¹ ulaştıklarında Tunus kökenli iki Müslümanla gerçekleştirilen diyalog esnasında dile getirilmiştir.² Bu yolculuğun tarihsel bağlamı ve rotasına dair en önemli birincil kaynaklardan biri, yolculuk sırasında gemide bulunan Álvaro Velho tarafından kaleme alınmıştır. Portekizliler Hindistan’ı keşfetmeden önce baharat ve değerli emtianın çoğu, Kızıldeniz üzerinden İskenderiye Limanı’na gelmekte ve oradan Venedikliler ve Cenevizliler aracılığıyla Avrupa’ya götürülmekteydi. Portekiz, bu ticarete doğrudan etkin olmak için Hind Okyanusu’na deniz yoluyla ulaşmaya çalışmıştır. Portekiz Kralı II. João (ö. 1495) döneminde Hind Okyanusu’na açılan deniz yolunu keşfetmek ve efsanevi Hristiyan kralı olarak adlandırdıkları Preste João ile dosâne ilişkiler kurarak ticari avantaj sağlamak amacıyla keşif seferleri düzenlenmiştir. Bartolomeu Dias’ın (ö. 1500) Ümit Burnu’nu keşfetmesi, Portekiz’in Hindistan’a deniz yoluyla ulaşma stratejisinde dönüm noktası olmuştur. Ancak Preste João ve Hindistan hakkında deniz yoluyla yeni bilgi edinilememiştir. Bu nedenle II. João, kara yoluyla keşif yapılmasına yönelmiş ancak bu amaçla görevlendirilen elçiler de Arap Yarımadası’nı aşamayıp başarısız olmuşlardır. II. João, bu defa 1487 yılında Pêro da Covilhã’yı Hindistan ve Doğu’ya yönelik keşif ve istihbarat toplamakla görevlendirmiştir. Covilhã, görevi kapsamında Mısır ve Aden üzerinden Hindistan’a ulaşarak Kaliküt, Kannur ve Goa gibi önemli liman şehirlerinin ticaret yapısını ve Müslüman tüccarların faaliyetlerini yerinde gözlemlemiş önemli bir misyoner ve kâşif olarak ön plana çıkmıştır.³

Özellikle on beşinci yüzyıl sonu ile on altıncı yüzyıl başları arasında kaleme alınan Portekizce metinlerde bilhassa Vasco da Gama’nın Hindistan’a ulaşmasıyla birlikte yerel halkın yaşamı, inanç sistemleri, dinî ritüelleri, toplumsal gelenekleri ve giyim tarzlarına dair dikkat çekici betimlemelere rastlanmaktadır. Bu erken dönem

¹ Hindistan’ın güneybatısındaki Malabar sahilinde yer alan Kaliküt, Kozhikode olarak da bilinmektedir.

² Diogo Köpke, *Roteiro da Viagem que em Descobrimento da India pelo Cabo da Boa Esperança fez Dom Vasco da Gama em 1497 Segundo um manuscrito coetaneo existente na Bibliotheca publica portuense*, Typographia commercial portuense, Porto 1838, s. 50-51; Álvaro Velho, *A Journal of the First Voyage of Vasco da Gama 1497-1499*, (translated and edited by Ernst Georg Ravenstein), Hakluyt Society, London 1898, s. 48-49; Charles Ralph Boxer, *The Portuguese Seaborne Empire 1415-1825*, Hutchinson of London, London 1969), s. 37.

³ Fernão Lopez de Castanheda, *História do Descobrimento e Conquista da Índia pelos Portugueses*, Livro I, Na Typographia Rollandiana, Lisboa 1833, s. 1-5; Francisco Álvares, *Verdadeira informação das terras do Preste João das Indias: Pelo Padre Francisco Álvares (Nova edição)*, Imprensa Nacional, Lisboa 1889), s. 129.

anlatılar karşılaşılan kültürün nasıl algılandığını yansıtmakla kalmayıp aynı zamanda Portekizli denizcilerin ve yazarların Doğu toplumlarını tanıma ve anlama biçimlerine dair önemli ipuçları da sunmaktadır. Bu minvalde, öncelikle dönemin Portekiz kaynaklarının muhtevasına dair bilgiler sunularak bu kaynaklarda yer alan Hintli tasvirlerine ilişkin anlatımlara yer verilecektir.

1.Ana Kaynaklar Üzerine

Portekiz Krallığı'nın on beşinci yüzyıl sonlarından itibaren Hind Okyanusu'na yönelik gerçekleştirdiği seferler sadece denizcilik tarihinin değil aynı zamanda erken modern dönemin Avrupa-Asya etkileşiminin de temel yapı taşlarından biri olmuştur. Bu tarihsel süreç; Portekizli denizciler, kâtipler, hekimler ve tarihçiler tarafından kaleme alınan bir dizi yazılı ve görsel kaynaktaki ayrıntılı biçimde belgelenmiştir. Söz konusu metinler, Portekiz'in Hindistan'daki erken dönem varlığını anlamak ve yerel toplumlara dair Avrupalı gözlemleri analiz etmek açısından son derece değerli birincil kaynaklar arasında yer almaktadır.

Vasco da Gama'nın 1497-1499 tarihleri arasındaki ilk Hindistan seferi ve rotası hakkında *Roteiro da Primeira Viagem de Vasco da Gama (1497-1499)* adlı eseri kaleme alan Álvaro Velho hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. 8 Temmuz 1497 tarihinde Portekiz'den Hindistan'a doğru yola çıkan Vasco da Gama filosunun üyelerinden biri olan Álvaro Velho, yolculuğun büyük bölümünde Paulo da Gama'nın komutasındaki São Rafael adlı gemide görev almıştır. Her ne kadar gemideki görevi tam olarak bilinmese de Kaliküt Kralıyla gerçekleştirilen temaslarda Vasco da Gama ile birlikte aktif rol aldığı bilinmektedir.⁴ Eseri; 1838 yılında Diogo Köpke tarafından *Roteiro da Viagem que em Descobrimento da Índia pelo Cabo da Boa Esperança fez Dom Vasco da Gama em 1497* adıyla, 1898 yılında ise Ernst Georg Ravenstein tarafından *A Journal of the First Voyage of Vasco da Gama 1497-1499* başlığıyla yayınlanmıştır.

Fernão Lopes de Castanheda (ö. 1559)'nın, Hindistan keşiflerini kaleme alan ilk Portekizli tarihçi olduğu kabul edilmektedir. 1528 yılında Hindistan'a giderek yaklaşık yirmi yıl boyunca burada kalan Castanheda, bu süreçte Portekizlilerin Hindistan'a yönelik keşif ve fetih faaliyetlerini yakından gözlemleme imkânı bulmuştur. Edindiği deneyim ve bilgileri, Portekiz'e dönüşünün ardından *História do Descobrimento e Conquista da Índia pelos Portugueses* adlı eserinde detaylı bir biçimde kaleme almıştır. Bu eser, Portekiz'in Hindistan'daki keşif sürecine dair önemli birincil kaynak niteliği taşımakta ve dönemin tarihi ve coğrafi koşullarına ışık tutmaktadır.

Gaspar Correia, dört cilt hâlinde yayımlanan *Lendas da Índia* (Hindistan Efsaneleri) adlı eserinde Portekizlilerin on altıncı yüzyılın ilk yarısında

⁴ <https://eve.fcsh.unl.pt/en/people/alvaro-velho>

Hindistan’daki faaliyetlerini ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır. Portekizli tarihçi João de Barros (ö.1570), Portekiz’in on beşinci ve on altıncı yüzyıllarda başlattığı deniz aşırı keşifler ile özellikle Hindistan’daki siyasi, ticari ve askerî hâkimiyet süreci hakkında bilgi veren erken dönem tarihî kaynaklar arasında en önemli ve ilk başvurulması gereken isimlerden biridir. Dört cilt hâlinde yayımlanan *Décadas da Ásia*⁵ (*Asya’nın On Yıl*) adlı eseri, Portekizli denizcilerin seferleri ve başta Hindistan olmak üzere Asya kıtasındaki keşif faaliyetlerini kronolojik bir düzen içerisinde detaylı biçimde ele almaktadır.

Luís de Camões (ö. 1580), on altıncı yüzyıl Portekiz edebiyatının en önemli temsilcilerinden biridir. 1572 yılında yayımlanan *Os Lusíadas* adlı eserinde Portekiz’in deniz aşırı faaliyetlerini bilhassa Vasco da Gama’nın Hindistan’a yaptığı yolculuğu epik bir şekilde kaleme almıştır.

Codex Casanatense 1889, coğrafi keşifler dönemi Portekiz-Hindistan etkileşimini anlamak için temel bir kaynaktır. Eserin orijinal adı *Album di disegni, illustranti usi e costumi dei popoli d’Asia e d’Africa con brevi dichiarazioni in lingua portoghese* olup Roma’daki Biblioteca Casanatense’de yer aldığı için o, *Código Casanatense* ve yaygın kullanımıyla *Codex Casanatense 1889* olarak bilinmektedir. 1540’lı yıllara atfedilen çizimlerin üzerinde yer alan yazılar Portekizcedir. Albümde yer alan çizimleri kimin yaptığı belli olmasa da Hint kökenli biri tarafından yapılmış olduğu iddiaları bulunmaktadır.⁶ Albümde Hindistan’ın Malabar, Goa, Gücerat ve Deccan bölgelerine ait günlük yaşam, geleneksel kıyafetler, dinî ritüeller ve kast yapısı gibi unsurlar betimlenmiştir.

Kâtip ve kâşif kimliğini bir arada kullanan Duarte Barbosa (ö. 1521), 1516 yılında tamamladığı eserinin ön sözünde gençliğinin büyük bir kısmını Portekiz kralı adına keşfedilen Hindistan’da geçirdiğini ve pek çok farklı ülkeyi gezdiğini belirtmektedir. Barbosa, bu seyahatler sırasında daha önce duyulmamış ya da görülmemiş pek çok şaşırtıcı şeyle karşılaştığını ifade etmektedir. Amacının; gördüğü ve duyduğu her şeyi herkesin faydalanması için kaleme almak olduğunu söyleyerek krallıkların konumlarını ve sınırlarını, Müslüman ya da gayrimüslim krallıklar olup olmadıklarını ve bunların geleneklerini anlatmaya çalışmıştır.⁷ 1516 yılında tamamladığı *Livro em que dá relação do que viu e ouviu no Oriente* adlı eserinde gördüklerini ve duyduklarını kaleme almıştır.

Portekizli hekim ve botanikçi Garcia da Orta (ö. 1568), on altıncı yüzyılın ilk yarısında Avrupa’nın Doğu dünyasına yönelik artan bilimsel ve ticari ilgisi çerçevesinde önemli bir figür olarak öne çıkmaktadır. Tıp, botanik ve eczacılık

⁵ Kicasa *Da Ásia* olarak bilinmektedir.

⁶ Jeremiah Paul Losty, “Identifying the Artist of Codex Casanatense 1889”, *Anais De História De Além-Mar*, XIII, (2012), s. 13.

⁷ Duarte Barbosa, *Livro em que dá relação do que viu e ouviu no Oriente*, (introdução e notas de Augusto Reis Machado), Agência Geral das Colónias, Lisboa 1946, s. 13.

alanlarında dönemin bilgi birikimine büyük katkılarda bulunan Orta, 1534 yılında Martim Afonso de Sousa komutasındaki bir Portekiz filosuyla Hindistan'a gitmeyi kabul etmiştir. Beş gemiden oluşan bu filo, 12 Mart 1534 tarihinde Lizbon'dan hareket etmiş ve aynı yılın Eylül ayında Goa'ya ulaşmıştır.⁸ Hindistan'ın en önemli liman kentlerinden biri olan Goa'da yaklaşık otuz yıl yaşamıştır. Serbest çalışan bir hekim olarak Portekiz'in Hindistan valilerinin saraylarına, hastane odalarına, zengin ve yoksul halkın evlerine serbestçe girip çıkabilmiştir. Bu durum; kentin sosyal, kültürel ve tıbbî yaşamını yakından tanıyarak derinlemesine gözlemlemesinde etkili olmuştur.⁹

2. Temas ve Tasvir Arasında: Vasco da Gama'nın Hintlilerle İlk Etkileşimi

II. João'nun ölümüyle tahta geçen I. Manuel (ö. 1521) döneminde Portekizli denizcilerin Hindistan'a ulaşma çabaları devam etmiş ve bu doğrultuda Vasco da Gama ön plana çıkmıştır. Gama'nın 1497-1499 yılları arasında gerçekleştirdiği Hindistan seferine dair dönemin Portekiz kaynaklarında ayrıntılı bilgiler mevcuttur. Gama, abisi Paulo da Gama ve beraberindeki denizcilerle birlikte Mozambik, Mombasa, Malindi gibi Doğu Afrika kıyıları boyunca ilerleyerek buradan temin edeceği kılavuzlar eşliğinde Hindistan'a gitmeyi hedefliyordu. Zira Portekizli denizciler, Hindistan rotasına hâkim değillerdi. Portekiz filosu Malindi Limanı'na ulaştığında burada Hindistan'ın Kambaya¹⁰ bölgesinden gelen Güceratlı tüccarlarla karşılaşmışlardır. Fernão Lopes de Castanheda'nın anlatımına göre Güceratlı tüccarlar siyah tenli olup çok zenginlerdir. Bu tüccarlar, bölgedeki kehribar ve fildişi gibi yerel ürünleri Kambaya'dan gelen diğer tüccarlara satarak bakır, cıva ve pamuklu kumaş gibi mallarla karşılıklı ticaret yürütmektedir.¹¹ Malindi'de bulunan bir Müslüman tüccarın verdiği bilgiye göre bölgede dört Hintli Hristiyan'a ait gemi bulunmaktadır. Bu kişilerin Vasco da Gama ile temasa geçmeleri sağlanmıştır. Kendisini Portekiz kralının temsilcisi olarak tanıtan Gama, bu gemilerden gelen kişilere dostâne davranıp onların kimliklerini anlamaya çalışmıştır. Gemilere gelen Hintliler, beyaz tenli, uzun saçlı, sakallı ve beyaz pamuklu giysiler içinde tasvir

⁸ Francisco Manuel de Melo Breyner (Conde de Ficalho), *Garcia da Orta e o Seu Tempo*, Imprensa Nacional, Lisboa 1886, s. 83-84; Garcia da Orta, *Colloquies on the Simples & Drugs in India*, (edited and annotated by Francisco Manuel de Melo Breyner (Conde de Ficalho)), Henry Sotheran and Co., London 1913), s. viii.

⁹ Melo Breyner, *Garcia da Orta e o Seu Tempo*, 143.

¹⁰ Kanbey, Orta çağda bir liman şehri olarak ön plana çıkmış olup Müslüman seyyahlar tarafından Kinbâya ya da Kanbâya şeklinde anılmıştır. Güceratla özdeşleştigi için Gücerat sultanları, Avrupa'da Kambay prensleri olarak adlandırılmıştır. İsa Eryılmaz, "Gücerat'ın Tarihi Coğrafyası", *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, 7/1, (2024), s. 265-266. Portekiz kaynaklarında Cambaya/ Cambaia olarak geçmektedir.

¹¹ Castanheda, *História do Descobrimento*, s. 35.

edilmektedir. Onların gerçekten Hristiyan olup olmadıklarını öğrenmek isteyen Gama, Meryem Ana ve havarileri gösteren bir ikon getirterek tepkilerini gözlemlemiştir. Hintliler, bu ikon karşısında yere kapanıp dua ederek ikonun önüne karanfil, karabiber gibi baharatlar koyarak saygı gösterisinde bulunmuşlardır. Bu durum, Vasco da Gama’nın onların Hristiyan olduğuna kanaat getirmesinde etkili olmuştur. Söz konusu Hintliler Kaliküt’ten değil, daha doğuda yer alan Kerala bölgesinden geldiklerini, Kaliküt hakkında bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Portekiz gemisinde sık sık ibadet etmeye devam eden bu Hintlilerin inek eti tüketmemeleri, Gama’nın dikkati çekmiştir.¹²

Vasco da Gama Malindi’de kendisine Hindistan’a kadar rehberlik edecek bir kılavuz¹³ edinerek yolculuğuna devam edip nihayetinde 1498 yılında Hindistan’ın

¹² Castanheda, *História do Descobrimento*, s. 36-38.

¹³ Portekiz kaynaklarında Canaqa ya da Malemo Canaqa isimleriyle anılan bu kılavuzun, Ahmed ibn Mâcid olduğu kabul edilmektedir. Burada *Malemonun* Arapça muallim kelimesine ve *Canaqa*nın da Hint dünyasında astroloğa işaret eden bir anlamı taşıması, bu kişinin denizcilik konusundaki bilginin Ahmed ibn Mâcid olabileceği yönündeki görüşü desteklemektedir. Gabriel Ferrand, “Şihâbeddin”, *İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 11, İstanbul, 1979, s. 520; Gerald R. Tibbetts, *Arab Navigatin in the Indian Ocean before the Coming of the Portuguese*, The Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, London 1981, s. 9; João de Barros, bu kılavuzun Malema Cana adında Güceratlı bir Müslüman olduğunu söylerken bu görevi ise Malindi Kralını memnun etmek amacıyla kabul ettiğini anlatmaktadır. Gama, yanında getirdiği büyük tahta usturlabı ve güneşin yüksekliğini ölçmeye yarayan metal aletleri gösterdiğinde bu Müslüman, pilot hiç şaşırمامıştır. Aksine, Kızıldeniz’deki bazı denizcilerin de pirinçten yapılmış üçgen biçimli araçlar kullandığını, bunlarla güneşin ve özellikle de denizcilikte en çok yararlandıkları yıldızların yüksekliğini ölçtüklerini söylemiştir. João de Barros, *Da Ásia: Dos Feitos que os Portuguezes Fizeraam no Descobrimento e Conquista dos Mares e Terras do Oriente*, Decada I Parte I, Na Regia Officina Typografica, Lisboa 1778, s. 319-320; “Kaptanımız [Vasco da Gama], Gücerat doğumlu bir Müslüman olan Malemo Cana’yı da yanına aldı. Çünkü onun denizcilik konusunda çok bilgili olduğunu düşündü. Hatta yön bulmakta kullandığı usturlabı ona gösterdiğinde, Malemo Cana ona öylesine ilgisizce baktı ki sanki o, bu bilime ait daha gelişmiş aletleri zaten tanıyor gibiydi.” Manuel de Faria e Sousa, *Ásia Portuguesa*, Vol I, (tradução de Isabel Ferreira do Amaral Pereira de Matos e Mari Vitória Garcia Santos Ferreira), Livraria Civilização, Porto 1945, s. 109; Umman’da doğan ve denizcilik konusundaki geniş bilgi birikimiyle tanınan İbn Mâcid, Portekizlileri Kaliküt’e götürmüştür. Sayyid Maqbul Ahmad, “İbn Mâcid”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (DİA), Cilt 20, TDV, İstanbul 1999, s. 162. Ancak bu görüşün geçersiz olduğu, modern tarih yazımında artık genel kabul görmediği yönünde iddiaların da bulunduğu belirtmek gerekmektedir. Yine de bu düşünce, tamamen geçersiz olarak da değerlendirilmemektedir. Zira bu iddianın altında İbn Mâcid’in denizcilik alanındaki bilgi birikiminin ve özellikle de yazılı eserlerinin, dönemindeki Müslüman denizciler aracılığıyla geniş bir coğrafyada biliniyor olması ve dolaylı yoldan Portekizlilere fayda sağlamış olması ihtimali yatmaktadır. Bu bağlamda, Vasco da Gama’ya doğrudan eşlik

Kaliküt kıyılarına ulaşmıştır. Álvaro Velho, Kaliküt Kralı ve halkı ile olan ilk temaslara dair gözlemlerini aktarmıştır. Anlatımına göre Kaliküt şehri, Hristiyan nüfusa sahip bir yerleşimdir. Bazı erkeklerin saçları ve sakalları uzunken diğerlerinin saçları ise kısa kesilmiş ya da kazıtılmıştır. Yalnızca tepe kısmında Hristiyanlığı simgeleyen bir tutam saç bırakmaktadırlar. Kulakları delik olup bu deliklerde altın takılar taşımaktadırlar. Belden yukarısı çıplak, aşağısı ise ince pamuklu kumaşlarla örtülüdür. Zengin takılarla süslenmiş şekilde tasvir edilen kadınlar, genellikle kısa boylu olup fiziksel açıdan cazip bulunmamışlardır. Boyunlarında, kollarında ve ayak parmaklarında altın ve değerli taşlardan yapılmış takılar taşırlar. Yerel halk ise genel olarak nazik ve iyi huylu olarak betimlenmiştir.¹⁴

Bu dönemde Kaliküt, ticaretle zenginleşen önemli bir liman kenti konumunda olduğu için Zamorin,¹⁵ zengin bir kral statüsündeydi. Castanheda; Zamorin'in Brahman olduğunu, belden yukarısının açık, alt kısımlarında ise ipek ya da pamuklu giysi bulunduğunu söylemektedir. Sakallarını tıraş ettikleri, Türklerde olduğu gibi uzun bıyık bıraktıkları ve evlenmedikleri vurgulanmaktadır. Bunun yerine soylu sınıfına mensup bir cariyeye sahip oldukları, bu cariyenin saraya yakın bir konumda bir evinin bulunduğu ve zenginlik içinde bir yaşam sürdüğü ifade edilmektedir. Bu cariyeler, istemedikleri durumda kraldan ayrılma hakkına sahiptiler. Kralın ölümünden sonra gerçekleşen törenler, toplumun hem dinî hem de sosyal hayatında ölümün ne denli merkezi bir rol oynadığını göstermektedir. Kral yakıldıktan sonra küller gömülür ve çocuklar da dahil olmak üzere yas tutan herkesin saçlarını kazıtması zorunlu tutulurdu.¹⁶

etmiş olması kesin olarak kanıtlanamadığı, Portekizli denizcilerin yeni rotaları keşfetmesinde dolaylı bir rol oynamış olabileceği görüşü de mevcuttur. Jules Fremaux, *Sofala(s): L'implantation portugaise au début du XVIe siècle & Rapport de la Mission "Roads to Sofala(s)"*, Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne, Yüksek lisans Tezi, Paris 2021, s. 32-33; Yaygın kabul gören görüşler dahilinde bu kılavuzun Arap denizci Ahmed İbn Mâcid olma ihtimali ağır basmaktadır.

¹⁴ Köpke, *Roteiro da Viagem*, s. 51-52; Velho, *A Journal of*, s. 49-50; Sanjay Subrahmanyam, Portekizlilerin Hindistan ile ilk temasları hakkında yaptıkları tasvirlerin kimi zaman yanlış ifadelerle şekillendiğini savunmaktadır. Bilhassa Kaliküt şehrinin Hristiyan bir şehir olarak tanımlanmasının ise derin bir bilgi eksikliği, kültürel önyargı ve Avrupa merkezli bir bakış açısının bir sonucu olduğunu öne sürmektedir. Sanjay Subrahmanyam, *The Portuguese Empire in Asia 1500-1700*, John Wiley & Sons Ltd., 2012, s. 60.

¹⁵ Malabar Kralı. Barros; bu terimin, *imparator* ile aynı anlama geldiğini söylemektedir. de Barros, *Da Ásia*, Decada I Parte I, s. 326.

¹⁶ Castanheda, *História do Descobrimento*, s. 44-49; Gama ve beraberindeki Portekizliler Kaliküt'e ulaştıklarında karşılaştıkları taştan yapılan bir tapınağı (pagoda), içerisindeki bazı semboller ve ritüeller nedeniyle Hristiyan tapınağı zannetmişlerdir. Bu tapınaklarda sol omuzlarından sağ omuzlarına uzanan iperle örtülü tapınak görevlileri ve çirkin

Barros, Vasco da Gama ve Zamorin'in ilk karşılaşma anına dair ayrıntılar vermektedir. Bu karşılaşma, Zamorin'in yanında yer alan baş brahman tarafından şu sözlerle anlatılmaktadır:

"Yanında, beyaz kıyafet giymiş yaşlı bir baş brahman vardı. Kıyafetiyle ve yaşlı görünümüyle dindar biri izlenimi veriyordu. Sarayın ortasına gelince Vasco da Gama'nın elini tuttu ve onu Zamorin'e sundu. Zamorin köşede, ipek kumaşlarla örtülmüş bir sedir üstünde uzanıyordu. Buna catle deniyordu. Zamorin'in üzerinde, işlemlerle süslenmiş parlak bir pamuklu giysi bulunuyordu. Başında ise yüksek bir mitra şeklinde, inci ve değerli taşlarla dolu bir başlık vardı. Açıkta olan kolları ile bacaklarında altın bilezikler ve değerli taşlar vardı. Sedirin bir tarafında, başını altın işlemeli brokar tarzında süslenmiş bir ipek yastığa yaslamış şekilde uzanmışken, yanında ise bir adam duruyordu. Bu adam, kıyafetleri ve göreviyle ülkenin önde gelenlerinden biri gibi görünüyordu. Elinde, içinde midneyi rahatlatmak için çiğnemeyi alışkanlık edindikleri betel yaprakları bulunan altın bir tabak tutuyordu."¹⁷

Portekizli tarihçi Manuel de Faria e Sousa'nın (ö. 1649) *Ásia Portuguesa* adlı eserinde Zamorin hakkında benzer ifadeler yer almaktadır. Buna göre Vasco da Gama ve beraberindeki Portekizliler Zamorin'i, altın ve ipek süslemelerle zengin bir sedirin üstünde ihtişamlı şekilde bulmuşlardır. Üzerine altın yapraklar ve oymalı altın güller serpiştirilmiş pamuklu beyaz bir kıyafet giymiş olan Zamorin'in başında ise birçok inciyle süslenmiş bir tür mitra bulunmaktadır. Kolları ile bacakları açık ve altın halkalarla, değerli taşlarla süslenmiş bu kralın yanındaki kişi, elinde altın bir tabak içinde betel yaprağı tutmaktadır. Bu yaprak, mideye iyi geldiği için bölgede çok kullanılan bir bitki olma özelliği taşımaktadır. Çiğnenerek tüketilir, suyu da içilirdi.¹⁸

Barros, Malabar'da iki tür Müslüman topluluğundan bahsetmektedir. Bunlardan birincisi, daha önce bu bölgeye yerleşmiş Müslüman erkeklerle yerli putperest kadınların evliliklerinden doğan *naiteas* denilen melez bir topluluktur. Bu kişiler hem kan hem inanç bakımından melezdirler ve bu durum geleneklerine, kıyafetlerine ve görünümlerine yansımıştır. Nüfusun yaklaşık dörtte birini oluştururlar. Diğer grup ise bu bölgeye ticaret için gelmiş olan tüccar yabancı statüsündeki Araplar ve Güceratlılar gibi diğer Müslüman gruplardır.¹⁹

Portekiz kaynaklarında, kast sisteminde üst mevkide yer alan ve savaşçı kimlikleriyle tanınan *nair*ler hakkında önemli bilgiler yer almaktadır. Nairler hem sosyal hem de askerî alanda etkili bir konuma sahip olmuş ve kast hiyerarşisinde ayrıcalıklı bir sınıf olarak öne çıkmışlardır. Gaspar Correia, *Lendas da Índia* adlı

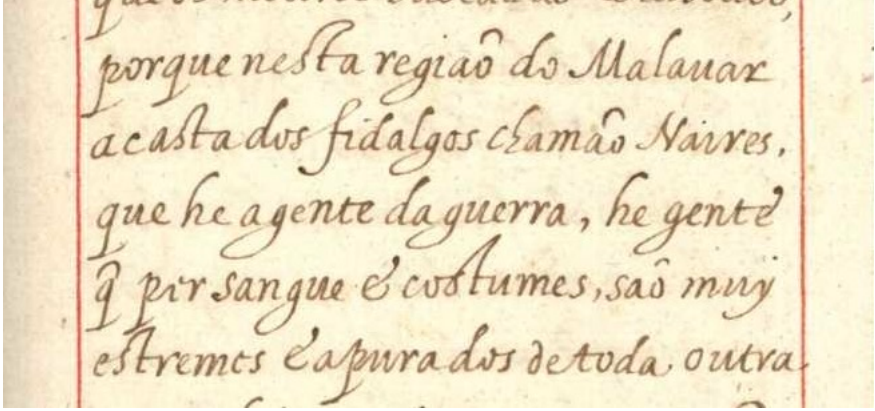
olarak tanımlanan putlar bulunmaktadır. Domenico Ferrolì, *The Jesuits in Malabar*, Vol. 1, Bangalore Press, Bangalore 1939, s. 87-89.

¹⁷ Barros, *Da Ásia*, Decada I Parte I, s. 334. 335.

¹⁸ Faria e Sousa, *Ásia Portuguesa*, s. 114.

¹⁹ Barros, *Da Ásia*, Decada I Parte II, 1777, s. 330-331.

eserinde, kast sisteminde üst mevkide bulunan askerî sınıf olan nairleri şöyle tanımlamaktadır: “Malabar bölgesinde soylular kastına Nair denir; bunlar savaşçı bir halktır. Kan bağları ve gelenekleriyle diğerlerinden belirgin şekilde farklı ve ayrıcalıklı bir topluluktur.”²⁰

Şekil 1: Gaspar Correia'nın *Lendas da Índia*'sında nairler hakkında bilgilerin olduğu bölüm

Nairler; ok, yay, mızrak ve kalkan gibi silahlar taşıyan, gösterişli bir şekilde dolaşan savaşçılardır. Giyim tarzları sade ve semboliktir. Belden aşağılarını pamuklu bir bezle örter, başlarına başlık takar ve çıplak ayakla dolaşırlar. Nairler, doğrudan kralın ya da yerel beylerin hizmetindedir. Toplumsal statüleri o denli yüksek kabul edilir ki halktan birinin onlara dokunması ya da evlerine girmesi yasaktır. Köylüler nairlerle karşılaşmamak için yolda ses çıkararak gelişlerini duyurmak zorundadır. Bu kurala uymayanlara fiziksel müdahalede bulunabilirdi.²¹ Luís de Camões; *Os Lusíadas* adlı eserinde nairlere dokunulmasının büyük bir hakaret olarak algılandığını, böyle bir hadise yaşandığında ise nairlerin kendilerini temizlemek üzere çok sayıda arınma töreni yaptığını anlatmaktadır. Nairlerin sol ellerinde her zaman kalkan, sağ ellerinde ise kılıç bulunurdu.²² João de Barros, halktan birinin kazara bir naire dokunması durumunda bu kişiye neredeyse pis bir hayvan

²⁰ Gaspar Correia, *Livro primeiro das Lendas da Índia*, s. 38.
<https://digital.arquivos.pt/fileViewer/076c5c5330d3415096881c78ea148150?isRepresentation=false&selectedFile=12185339&fileType=IMAGE>

²¹ Castanheda, *História do Descobrimento*, s. 44-49.

²² Luís de Camões, *Os Lusíadas*, Em Casa de Antonio Góçalvez, Lisboa 1572, s. 119; Faria e Sousa, *Ásia Portuguesa*, s. 202.

muamelesi yapıldığını ifade etmektedir.²³ Afonso do Albuquerque’in kroniğinde nairlerin, krallarına tapacak derecede sadık oldukları vurgulanmaktadır.²⁴

Şekil 2: Brahman ve savaşçı nair tasviri²⁵

Castanheda da Vasco da Gama’nın Zamorin ile görüşmesi hadisesine dair tasvirlerle vermektedir:

“Kral kısa boylu, iri yapılı, orta yaşlı bir adamdı. Beyaz ipek ve altın işlemeli bir örtüyle kaplı bir sedir üzerine uzanmıştı. Üstünde çok değerli bir gölgelik vardı. Başında,

²³ Barros, *Da Ásia*, Decada I Parte II, s. 329-330.

²⁴ Afonso de Albuquerque, *Commentarios do Grande Afonso Dalboquerque Capitão Geral que foi das Indias Orientaes em tempo do muito poderoso Rey D. Manuel o primeiro deste nome*, Parte II, Na Regina Officina Typografica, Lisboa 1774, s. 97.

²⁵ Album di disegni, illustranti usi e costumi dei popoli d'Asia e d'Africa con brevi dichiarazioni in lingua portoghese (Codex Casanatense 1889), Biblioteca Casanatense, s. 92, 114

<https://casanatense.contentdm.oclc.org/digital/collection/miniature/id/13266/rec/49>

∟

<https://casanatense.contentdm.oclc.org/digital/collection/miniature/id/5940/rec/62>

kadifeden yapılmış miğfer şeklinde değerli taşlar ve incilerle kaplı bir başlık vardı. Kulaklarında aynı şekilde inci ve taşlarla süslenmiş küpeler bulunuyordu. Üzerinde beyaz, çok ince pamuklu bir elbise vardı. Bu elbisenin düğmeleri iri incilerden yapılmış olup dikişleri altın ipliklendi. Belinde dizine kadar uzanan beyaz pamuklu bir kumaş kuşak bağlıydı. Elleri ve ayak parmakları altın yüzüklerle doluydu, bu yüzüklerde çok kıymetli taşlar vardı. Kollarında çok sayıda zengin bilezik ve bacaklarında da altın halkalar [balhallar] vardı.”²⁶

Vasco da Gama’dan on yıl önce Hindistan ticareti hakkında bölgeye gönderilen Pêro da Covilhã, Hindistan’daki kast sistemini özetleyen anlatımlara yer vermektedir. Zamorin, mücevherlerle donatılmış zengin bir kral olarak tanımlanırken kast sisteminde en alt tabakada yer alan Malabar halkı ise yoksullukları ile dikkat çekmektedir:

“Orada barbarlık ve uygarlığın, ilkel deneyecek kadar sade bir yaşamla olağaniüstü bir zenginliğin tuhaf bir karışımı vardı. Güçlü olan Zamorin’in belden yukarısı ve ayakları tıpkı bir yabani hayvan gibi çıplaktı. Ancak altın işlemeli kumaşlara sarınmıştı. Elllerinde ve ayaklarında yakut yüzükler bulunurken, kulaklarında ise fındık büyüklüğünde inciler sarkıyordu. Gümüş ve altından yapılmış tahtların üzerindeki kadife yastıklara yaslanmış oturuyordu. Etrafında, saygın din adamları olan Brahmanlar ile tembel ama silahlı savaşçılar olan nairler ve sadece mücevherlerle süslenmiş çıplak ve güzell kokulu kadınlardan oluşan tuhaf bir saray topluluğu bulunuyordu. Sokaklarda, uzun hindistan cevizi ağaçları arasındaki yollarda yürüyen yoksul halk ise nairlerin yönettiği fillere ya da altınla süslenmiş tahtırevanlarda taşınan soylulara saygıyla yol veriyorlardı.”²⁷

²⁶ Castanheda, *História do Descobrimento*, s. 59.

²⁷ *Viagens de Pedro da Covilhan*, (ed. Conde de Ficalho), Livraria de Antonio Maria Pereira, Lisboa 1898, s. 88.

Şekil 3: Portekizli soylular ile Hintli hizmetkârları gösteren minyatür²⁸

3. On Altıncı Yüzyılın İlk Yarısındaki Portekiz Kaynaklarında Hintli Tasvirleri

Portekiz'in Hindistan'daki sömürge imparatorluğunun en etkili figürlerinden biri olan ve 1509-1515 yılları arasında Hindistan Genel Valiliği görevini yürüten Afonso de Albuquerque (ö. 1515), 1503 yılında Malabar sahilinde yer alan Kerala bölgesindeki Kollam²⁹ Limanı'na ulaşmıştır. Koçin'e yakın konumda bulunan bu liman, Portekizlilerin Hindistan'daki baharat ticaretinde etkin rol oynamalarında önemli bir merkez işlevi görmüştür. Castanheda, bu limanı betimlerken zenginliğine dikkat çekmekte ve Malabarlılar, Müslümanlar ile Hinduların şehirde bir arada yaşadığını belirtmektedir. Ayrıca, Müslümanların oldukça zengin tüccarlar olduklarına vurgu yapmaktadır. Şehrin kralı zengin ve büyük bir orduya sahiptir. Ordusunun çoğunluğunu okçular oluşturmakta olup kralın yanında kendisini sürekli koruyan üç yüz kadın okçu bulunduğu ifade edilmektedir. Bu kadınlar,

²⁸ Album di disegni, illustranti usi e costumi dei popoli d'Asia e d'Africa con brevi dichiarazioni in lingua portoghese (Codex Casanatense 1889), Biblioteca Casanatense, s. 97.

<https://casanatense.contentdm.oclc.org/digital/iiif/miniature/8661/full/full/0/default.jpg>

²⁹ Portekizce Coulão.

okçulukta son derece yetkin ve mahirdir. Vücutlarının üst kısmı yarı açık olup ipekten yapılmış sıkı kumaşlarla sarınmışlardır. Bu giysiler, ok atışlarında onlara hiçbir engel teşkil etmeden rahatça hareket etmelerine olanak sağlamaktadır.³⁰

Hindistan'daki yerel krallar, yalnızca mücevherlerle, süslü giysileriyle değil ordularındaki zırhlı ve süslenmiş savaş filleriyle de büyük bir ihtişam sergilerlerdi. Bu dev hayvanlar hem gücün hem de kraliyet görkeminin simgesiydi. Söz gelimi; Portekizli komutan Lopo Soares ve beraberindeki Portekizliler Hindistan Kannur'a ayak bastıklarında Kannur Kralının, zırhlı savaş filinin öncülüğünde kılıç, kalkan ve mızraklarla teçhiz edilmiş üç bin nair ile iki bin okçudan oluşan ihtişamlı bir askerî birlik eşliğinde törenle alana geldiği kaydedilmiştir.³¹ 1502 yılında İtalya'dan yola çıkarak Mekke, Medine, İskenderiye ve Zeyla gibi şehirlerin yanı sıra Portekizlilerin Hindistan'da ulaştıkları Kaliküt, Kannur, Diu, Şaul ve Koçin gibi birçok şehri ziyaret eden İtalyan seyyah Ludovico de Varthema,³² Kannur kralının nair adındaki askerlerine dair gözlemlerini ifade ederken bu askerleri soylu savaşçılar olarak tanımlamaktadır. Varthema'nın anlatımına göre gündelik hayatlarında yalınayak dolaşan nairler, yalnızca bel çevrelerini bir bezle örterler. Başlarında ise yalnızca savaş zamanı taktıkları kırmızı renkli bir örtüyü iki defa dolayarak takarlar.³³

Castanheda, Narsinga³⁴ olarak zikredilen ve Hindistan'ın güneyine tekabül eden Vijayanagar Krallığı hakkında ayrıntılı tasvirler yapmıştır. Bu krallığın halkı, çok dinli bir yapıdadır. Kutsal olarak görülen *baneanes* adındaki din adamları, ayaklarında yumurta büyüklüğünde içinden ipler geçirilmiş sembolik bir taş taşırlar. Bu, tanrılarını temsil eden bir hareket olarak değerlendirilir ve halk tarafından kendilerine büyük itibar gösterilirdi. Et ve balık yemeyen bu din adamları,

³⁰ Castanheda, *História do Descobrimento*, s. 172. Albuquerque, yerli Hintli kadınların Portekizli soylularla evlendirilerek Hristiyanlaştırılmasında da etkili olmuştur. Ines G. Županov, *Jesuit Missions in Coastal and South India (1543-1773) Between Mission and Empire*, Leiden: Brill, 2025, s. 20.

³¹ Castanheda, *História do Descobrimento*, s. 267.

³² Varthema, 1504 yılında Diu'ya ulaşmış ve 1506 yılında Portekizlilerin ilk Hindistan Valisi olan Francisco de Almeida'nın (ö. 1510) Koçin'de kurduğu ticaret merkezinde çalışma fırsatı bulmuştur. Andreu Martínez d'Alòs-Moner, "Varthema, Ludovico de.", *Encyclopaedia Aethiopica*, (ed. Siegbert Uhlig and Alessandro Bausi), Vol. 4, Harrassowitz, Wiesbaden 2011, s. 1052.

³³ Ludovico di Varthema, *The travels of Ludovico di Varthema in Egypt, Syria, Arabia Deserta and Arabia Felix, in Persia, India, and Ethiopia, A.D. 1503 to 1508*, (translated by John Winter Jones and edited by George Percy Badger), Hakluyt Society, London 1863, s. 124.

³⁴ 1505-1509 yılları arasında hüküm süren Saluva Hanedanı mensubu Vira Narasimha'nın adından dolayı Portekiz kaynaklarında bu isimle yazılmış olmalıdır. Anila Verghese, "History of Vijayanagara City and Empire", *History, Art and Architecture: A Guide Book based on the Training Workshop Conducted at Hampi in June 2009 as part of the Indian Cultural Heritage Specialist Guide Programme*, UNESCO New Delhi Office, New Delhi 2010, s. 5.

tüccarlardan rahatlıkla para ve mal alabilirlerdi. Halk, dünyadan sonra başka bir hayatın olduğuna inansa da genellikle öldüklerinde yakılır ve külleri gömülürdü. Bir erkek zenginse, birden fazla kadınla evlenebilir ancak fakirse yalnızca bir kişiyle evlenebilirdi. İlginç olan bir hadise ise kadınların eşleri öldükten birkaç gün sonra kendilerini diri diri yakmalarına dair gözlemdir. Buna göre kadınlar, miraslarını ya varislerine devrederler ya da varisleri yoksa başkalarına devrettikten sonra beyaz bir ata bindirilerek şarkılar ve oyunlar eşliğinde yaşadıkları yerin etrafında dolaştırılırlar. Kadının önünde yürüyenler, yol boyunca bu kadının kocasına gösterdiği sadakati öven sözler söylerler. Bu ritüel, üç gün boyunca sürer ve şenlik havasında geçmektedir. Üçüncü gün kadın, en güzel giysilerini giyip takılarını taktıktan sonra halkla birlikte kocasının yakıldığı yere gider. Burada kendisi için odun yığınıyla hazırlanmış bir çukur ve yanında üç basamaklı bir platform bulunur. Kadın bu platforma çıkar. Kalabalığın önünde kadınlara, kocalarına olan borçları hatırlatılır. Bu fedakârlığın onlara sonsuz bir ün kazandıracağı, yaşanacak acının ise geçici olduğu vurgulanır. Ardından kadın, kıyafetlerini ve mücevherlerini isteyenlere dağıtarak çıplak kalır. Üç kez ellerini havaya kaldırarak platformun etrafında ağılayarak döner. Son turda başına yağ dolu bir testi yerleştirilir ve ardından ateşin bulunduğu çukura yönelir. Önce testi, ardından kendisini ateşe atar. Ailesi ve yakınları, ateşe bol miktarda yağ ve dökerek yanmayı hızlandırır. Kadın kısa sürede kül olur. Bu töreni gerçekleştiremeyecek kadar yoksul olan kadınlar, doğrudan kocalarıyla birlikte ateşe atılır. Kocaları öldüğünde kendilerini yakmayan kadınlar ise toplum tarafından onursuz kabul edilir. Çünkü bu durum zina ile eşdeğer görülürdü.³⁵

Barbosa, kadınların eşleriyle birlikte ateşe girerek ölmelerinin çok eski ve Hintliler için onurlu-kendisi bu durumu iğrenç³⁶ olarak tanımlamaktadır- bir gelenek olduğunu vurgulayarak bu ritüelin gerçekleşmesi hadisesinde Castanheda ile benzer bilgiler vermektedir. Buna göre soylu ve zengin kadın, kocasının ölümünün ardından onunla birlikte gönüllü olarak yakılırdı. Tören, kadının süslenip halk arasında dolaştırılmasıyla başlar. Ardından kadın, kocasının yakıldığı yere geri getirilir, odunlarla hazırlanan büyük bir ateşin yanında kurulan iskeleye çıkar. Güneşin doğuşuna dönerek ritüel dönüşlerini tamamladıktan sonra, mücevherlerini akrabalarına dağıtır ve halka hitap ederek sadakat mesajı verir. Yağ dolu bir testiyle birlikte tekrar dönüşlerini tamamlayan kadın, testi ateşe fırlatır ve ardından kendini gönüllü şekilde ateşe atar. Akrabaları da bu sırada ateşi yağ ve odunla besleyerek töreni tamamlar: “*Akrabaları hemen koşar, yanlarında hazır tuttukları birçok testi yağı ateşe dökerler ve ardından da daha fazla odun atarlar. Bunun sonucunda öyle büyük bir alev yükselir ki artık hiçbir şey görünmez.*”³⁷

³⁵ Castanheda, *História do Descobrimento*, Livro II, s. 51-53; Barbosa, *Livro em que*, s. 107-109.

³⁶ “É este abominável uso, do queimar...” Barbosa, *Livro em que*, s. 109.

³⁷ Barbosa, *Livro em que*, s. 108-109.

Barbosa, Dekken Krallığı'nda ölüm sonrası ritüellerde bedenın yakılmasının yaygın olduğunu ve kadınların, ölen eşleriyle birlikte kendilerini canlı olarak yakmaları gibi uygulamaların bulunduğunu belirtmektedir.³⁸

Şekil 4: Ölen eşi ile birlikte ateşe giren kadın tasviri³⁹

Vijayanagar kralı şehirde bulunduğu dönemlerde büyük ve gösterişli saraylarda ikamet etmektedir. Bu saraylar; geniş bahçeler, süs havuzları ve balıklarla donatılmıştır. Kral, son derece görkemli bir yaşam sürmektedir. Bu yönleriyle Malabar krallarından daha ihtişamlıdır. Saraydan nadiren çıkar ve yalnızca yüksek rütbeli kişilerle görüşürler. Bu krallar evlenmezler ancak genellikle soylu ailelerin kızlarından oluşan üç yüzün üzerinde cariyeleri bulunmaktadır. Kral öldüğünde cariyeleri, hizmetkârları ve hazineleri de onunla birlikte yakılırdı. Kralın ordusunda savaş zamanı yaklaşık dört bin kadar fil bulunur ve bu filler, kralın bütçesinden beslenirdi. Onlar için özel mutfaklar vardı. Bu mutfaklarda, şeker kamışı şekeri ve bakliyat gibi yiyeceklerle özel yemekler hazırlanırdı. Eğer askerler fillere iyi bakarsa ödül olarak kendilerine yeni filler verilirdi.⁴⁰ Varthema, savaş filleri hakkında gözlemlerini kaydetmiştir. Zeki ve güçlü hayvanlar olan bu filler, üzerinde yedi

³⁸ Barbosa, *Livro em que*, s. 94.

³⁹ Album di disegni, illustranti usi e costumi dei popoli d'Asia e d'Africa con brevi dichiarazioni in lingua portoghese (Codex Casanatense 1889), Biblioteca Casanatense, s. 63.

<https://casanatense.contentdm.oclc.org/digital/collection/miniatuure/id/8033/rec/34>

⁴⁰ Castanheda, *História do Descobrimento*, Livro II, s. 50-60.

kişilik asker taşıyan özel yapılı altın eyerlerle donatılmıştır. Askerler; zırh, yay, mızrak, kılıç ve kalkanla silahlanmışlardır. Aynı şekilde filin de özellikle başı ve hortumu zırhla korunmaktadır. Hortumuna ise yaklaşık iki arşın uzunluğunda, bir adamın eli kalınlığında ve genişliğinde bir kılıç bağlanmaktadır. İki yanında askerler, boynunda ise fili yönlendiren bir savaşçı bulunmaktadır. Fil zırhla korunur, hortumuna ise kılıç takılır. Son derece zeki olan bu hayvan, verilen komutları anlar ve uygular.⁴¹ Duarte Barbosa'nın gözlemlerinde de savaş filleri hakkında bilgiler mevcuttur. Barbosa, Khambat (Kambay) Krallığı'nda fillerin üstüne içine üç ya da dört kişinin sığabileceği ahşap bir savaş kulesinin bulunduğunu ve bu kişilerin yanlarında yaylar, oklar, tüfekler ile başka silahlar taşıyarak savaştıklarını anlatmaktadır. Söz konusu fillerin çok iyi eğitildiklerine vurgu yaparak savaşa girdikleri esnada dişleriyle atları ve insanları yaraladıklarını ve böylece çok kısa sürede herhangi bir orduyu dağıtabildiklerini söylemektedir.⁴²

Şekil 5: Savaş filini tasvir eden minyatür⁴³

⁴¹ Varthema, *The travels of*, s. 126-127.

⁴² Barbosa, *Livro em que*, s. 67-68.

⁴³ Album di disegni, illustranti usi e costumi dei popoli d'Asia e d'Africa con brevi dichiarazioni in lingua portoghese (Codex Casanatense 1889), Biblioteca Casanatense,

Barbosa, Vijayanagar halkının putperest olduğunu anlatmaktadır. Halk açık tenli ve uzun siyah saçlı olarak tasvir edilirken yüz hatları bakımından Portekizlilere benzetilmiştir. Kadınlar süslü ve özenli, erkekler ise gösterişli giyinmektedirler. Belden aşağısı sıkıca sarılmış kumaşlarla örtülürken pamuk ve ipekten yapılmış işlemeli kısa gömlekler giyerler. Başlarına işlemeli başlıklar, parmaklarına değerli taşlarla bezeli yüzükler ve kulaklarına inci küpeler takarlar. Omuzlarında pelerin şeklinde uzun kumaşlar bulunur. Arkalarında ise kılıç ve gölgelik taşıyan uşakları vardır. Gölgelikler değerli taşlarla süslüdür. Yıkandıktan sonra özel hazırladıkları kokuları vücutlarına sürerler. Kadınlar ince pamuk veya ipekten uzun kumaşlar giyer, bunları belden sarıp bir omuzdan geçirerek örterler. Başları açık, saçları topuz hâlinde ve içine güzel kokulu çiçekler takarlar. Ayaklarında ipek işlemeli deri sandaletler bulunur. Kadınlar süslenmeye büyük önem verirler. Burunlarının bir kenarında küçük bir delik bulunur ve oraya altın bir tel takılarak ucuna inci, safir ya da yakut gibi değerli taşlar asılırdı. Altın küpeler ve değerli taşlarla süslenmiş takılar kullanırlar. Boyunlarında altın ve taşlarla bezeli kolyeler, kollarında ise yine altın bilezikler ve mercan tanelerinden yapılmış süsler bulunur. Bu süslemeler, onların genellikle varlıklı ve gösterişli bir yaşam sürdüklerini yansıtır.⁴⁴

Vijayanagar Krallığı'nın batısında Hind Okyanusu kıyısında yer alan Dekken Krallığı etnik, sosyal ve kültürel açıdan oldukça çeşitli bir yapıya sahiptir. Ülkenin eski dönemlerinde halk, daha çok ticarete ve zanaata eğilimlidir. Ancak zamanla bu yapı, belirgin şekilde değişmiştir. Özellikle Kızıldeniz çevresinden gelen Müslümanlar ve bazı Habeşlilerin bölgeye yerleşmesiyle birlikte askerî yapının güçlenerek dinî ve kültürel çeşitliliğin arttığı bir toplumsal yapı ortaya çıkmıştır. Halk; açık, esmer ve koyu olmak üzere çeşitli ten rengine sahiptir. Giyimleri, *cabaya* adında bölgenin sıcak iklimine ve geleneklerine uygun şekilde uzun, ince pamuklu beyaz kumaşlardan oluşmaktadır. Cabayaların altına yine pamuklu gömlekler giyilir. Başlarına ise büyük ve dikkat çekici başlıklar takarlar. Beslenme alışkanlıkları da inanç sistemlerine bağlıdır. İnek eti yemezler ancak diğer tüm et türlerini tüketirler. Ülkedeki Brahmanlar, tek tanrı inancına sahip olmakla birlikte Tanrı'nın iyi ve zarar vermediği inancıyla ona tapınmayı gerekli görmezler. Buna karşılık kötülük yapan varlıkların zararından korunmak amacıyla şeytani güçlere ibadet ederler. Tanrı'nın kışın uyuduğuna ve bu dönemin evlenme zamanı olduğuna inanılır. Toplumda reenkarnasyon inancı güçlüdür. Ruhların ölümden sonra başka bedenlerde yeniden doğduğuna inanılır. Cennet, bolluk ve yiyecek üzerinden tanımlanırken cehennem geçici bir cezalandırma mekânıdır. Ruhlar burada sınırlı bir süre acı çektikten sonra tekrar dünyaya dönerler. Bu krallıkta da savaşlarda kullanılmak üzere çok sayıda fil yetiştirilir.⁴⁵

s.76.

<https://casanatense.contentdm.oclc.org/digital/collection/miniature/id/2692/rec/41>⁴⁴ Barbosa, *Livro em que*, s. 103-104.⁴⁵ Castanheda, *História do Descobrimento*, Livro II, s. 113-116.

Bu tasvirler Portekizlilerin bölgeyle ilk temasları neticesinde yapılmıştır. Hind baharat yolu ticaretini kontrol altına alarak bu bölge halkını Hristiyanlaştırmak isteyen Portekizliler, on altıncı yüzyılın ikinci yarısından itibaren bu bölgede yoğun misyonerlik faaliyetleri gerçekleştirmeye başlamışlardır. Hindistan Goa'daki en erken dönemli misyonerler arasında 1542 yılında bu topraklara gönderilen Cizvit Tarikatı kurucularından misyoner İspanyol Francis Xavier'in (ö. 1552) ismini zikredebiliriz. Zira Xavier, Portekiz kralının talebiyle Papa III. Paulus (ö. 1549) tarafından Hindistan'a gönderilen ilk Cizvit misyoneri olma özelliği taşımaktadır. 1542 yılında Goa'ya ulaşan Francis Xavier, misyonerlik faaliyetleriyle Hristiyanlığı yayma çalışmalarına başlamıştır.⁴⁶ 1549 yılında Hindistan'daki Cizvit misyonunun başına getirildiğinde Portekizliler, başta Goa olmak üzere önemli merkezlerde yerleşmiş durumdaydı. Xavier, buradaki faaliyetleri ve gözlemleri hakkında çok sayıda mektup kaleme almıştır. Avrupa'ya gönderilen ilk mektuplarında bu bölgelerdeki misyoner faaliyetlerinin yanı sıra Kaliküt, Şaul, Koçin, Diu, Vijayanagara gibi şehirler de anılmakta ve Goa'daki sosyal-dinî yaşam hakkında bilgiler sunmaktadır.⁴⁷ Xavier bir mektubunda, Brahmanları Hindu dinî yapısının temel direği olarak tanımlamaktadır. Ancak halkın cehaletinden faydalanarak kendi çıkarları için dinî ritüelleri kullanan kişiler olduklarını söyleyerek onları eleştirmektedir. Xavier'e göre Brahmanlar, Tanrılara atfedilen emirlerle halkı kandırmakta, putlara sunulan adakları kendileri tüketmektedir. Bu sınıfın dinî bilgisi sınırlı olmakla birlikte kurnazlıkları sayesinde halk üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Xavier, onların sahtekârlıklarını ifşa ederek birçok kişinin Hristiyanlığı benimsemesine vesile olduğunu belirtirken aynı zamanda Hristiyan misyonerlik faaliyetlerine karşı en büyük engeli oluşturduklarını vurgulamaktadır.⁴⁸ Xavier'in Brahmanları eleştirmesindeki en büyük sebep, kendisinin de bir din adamı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple söylemlerinde abartılı ve sert ifadeler kullanmış olma ihtimalini belirtmek gerekmektedir.

Barbosa, 1516 yılında tamamladığı eserinde Gücerat şehri, kralı ve Müslüman halkı hakkında çeşitli bilgiler aktarmaktadır. Bu bağlamda Gücerat

⁴⁶ Francis Xavier 1542 yılında Goa'ya ulaştığında şehir, mimari açıdan gelişmiş ve Portekiz'in Hindistan'daki sömürge başkenti konumundaydı. Şehirde Portekizliler, Müslümanlar ve yerli Hintliler bir arada yaşıyordu. Portekizliler, sayıları az olmasına rağmen siyasi ve askerî olarak baskın konumda bulunuyorlardı. Henry James Coleridge, *The Life and Letters of St. Francis Xavier*, Vol I, Burns and Oates, London 1872, s. 123.

⁴⁷ John Correia-Afonso, *Jesuit Letters and Indian History*, Indian Historical Research Institute, Bomba 1955, s. 48.

⁴⁸ Coleridge, *The Life and Letters*, s. 157-158.

Kralı⁴⁹ güçlü ve Müslüman bir lider olarak öne çıkarken şehir ise zengin ve refah ile tanımlanmıştır.

Şekil 6: Codex Casanatense’de Gücerat Kralı III. Mahmud Şah tasviri⁵⁰

⁴⁹ Barbosa, bu esnada hüküm süren Gücerat Kralının adını *Soldão Mordafá*, babasının adını ise *Soldão Maamude* olarak kaydetmiştir. Barbosa, Müslüman hükümdarlar arasında zehirle öldürme yönteminin yaygın olduğuna dikkat çekmekte ve bu bağlamda Muzaffer Şah’ın, çocuk yaşlardan itibaren babası Sultan Mahmud tarafından zehre karşı bağışıklık kazanması amacıyla küçük dozlarda zehir verilerek yetiştirildiğini iddia etmektedir. Barbosa, *Livro em que*, s. 69. Bu doğrultuda *Soldão Mordafá*, 1511-1526 yılları arasında hüküm süren Gücerat Sultanı II. Muzaffer Şah olup babası *Soldão Maamude* ise 1458-1511 yılları arasında tahtta bulunmuş olan Ebu’l-feth Mahmud Şah’tır. Khaliq Ahmad Nizami, “Gücerât”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, Cilt 14, TDV, İstanbul 1996, s. 172.

⁵⁰ Album di disegni, illustranti usi e costumi dei popoli d’Asia e d’Africa con brevi dichiarazioni in lingua portoghese (Codex Casanatense 1889), Biblioteca Casanatense, s. 43.

<https://casanatense.contentdm.oclc.org/digital/iiif/miniature/13112/full/full/0/default.jpg> Albümde *Rei de Cambaya*’nın, Diu Kalesi’ni kuşatan kişi olarak tanımlanması, Hadım Süleyman Paşa’nın 1538 yılındaki Diu Kuşatması’na işaret etmektedir. Albümün 1540 yılında hazırlanmış olması, bu ifadenin 1546 yılında gerçekleşen İkinci Diu

Barbosa, Müslüman erkeklerin her zaman traşlı olduklarını, kadınların ise çok güzel saçlara sahip olduklarını belirtmiştir. Erkeklerin kıskanç tutumları sebebiyle kadınların yabancı erkekler tarafından görülmelerinin engellenmesi amacıyla örtündürüldükleri ve at arabalarıyla taşındıkları belirtilmektedir. Erkeklerin kıskanç yapılarından dolayı eşlerini kimse görmesin diye örtünmelerini sağladıkları ve onları at arabalarıyla taşıdıkları ifade etmiştir. Ayrıca, evlenirken belli bir miktar para ödedikleri de kaydedilmiştir. İyi giyimli, beyaz tenli ve güzel kadınların varlığından bahsederken İslamiyet'in verdiği hak doğrultusunda maddi güçleri uygun olduğu sürece bir erkeğin dört ya da beş kadınla evlenebildiğini gözlemlemiştir.⁵¹ Barbosa, Khambat (Kambay) yerli halkının beyaz tenli, kibar ve şık giyinmeye alışkın bireyler olduğunu belirtmektedir. Bu halkın eğlenmeyi sevdiklerini, sık sık yıkanarak bedenlerine hoş kokular sürdüklerini ve saçlarına yasemin ile çeşitli çiçekler taktıklarını ifade etmektedir. Ayrıca, müzik çalma ve şarkı söyleme konusunda son derece yetkin olduklarını vurgulamaktadır.⁵²

1534 yılında Goa'ya ulaşan Garcia de Orta'nın anlatımına göre bu şehir, oldukça hareketli ve çok kültürlü bir şehir görünümündeydi. Şehir meydanlarında ve liman çevresinde farklı topluluklara ait insanlar bir aradaydı. Hindular beyaz pamuklu giysiler, Müslümanlar açık renkli kıyafetler, soylular ise parlak saten elbiseler giyerdi. Aralarında siyah cübbeli Cizvit rahipler ve kahverengi giysili keşifler de bulunurdu. Nehirde, koyu tenli ve genellikle çıplak yerli halk teknelerle şehre odun, pirinç, sebze ve süt gibi ürünler taşırdı.⁵³ Portekizli yazarların Hindistan'a ilişkin betimlemeleri, yalnızca seyahat notlarından ibaret değildir. Bu anlatılar, sömürgeci bir bakış açısının yansımasıdır. Hintli kimliği, Portekizli metinlerde yalnızca fiziksel veya sosyolojik bir gerçeklik değil, aynı zamanda kendi değer dünyalarına göre yeniden kurgulanan bir *öteki* olarak temsil edilmiştir.

Sonuç

Bu çalışma, Coğrafi Keşifler döneminde Hindistan'a ulaşan Portekizli kâşif, tarihçi ve misyonerlerin Hint toplumuna dair ilk gözlemlerini ve bu gözlemlerin yazılı kaynaklara nasıl yansıdığını incelemiştir. İncelenen kaynaklar; Portekizlilerin yalnızca yeni ticaret yolları aramadıklarını, aynı zamanda karşılaştıkları toplumları anlamaya, sınıflandırmaya ve kendi dünya görüşleri çerçevesinde yorumlamaya çalıştıklarını göstermektedir. Vasco da Gama'dan Duarte Barbosa'ya, Fernão Lopes

Kuşatması'na atıf olmadığını göstermektedir. Bu durum, bahsedilen kuşatmanın 1538 tarihli ilk kuşatma olduğunu kanıtlamaktadır. Portekizlilerin Gücerat sultanlarına rei de Cambaya/ Cambaia dediklerini vurgulamak gerekmektedir.

⁵¹ Barbosa, *Livro em que*, s. 68-69.

⁵² Barbosa, *Livro em que*, s. 77-78.

⁵³ Melo Breyner, *Garcia da Orta e o Seu Tempo*, s. 139-141.

de Castanheda'dan João de Barros'a kadar birçok Portekizli figür, Hint toplumunun dinî yapısı, kast sistemi, fiziksel görünümü, giyim tarzı, yaşam biçimi ve sosyal düzeni hakkında ayrıntılı tasvirlerde bulunmuştur. Bu tasvirlerde özellikle dikkat çeken konular arasında Brahman din adamları, nair savaşçılar, dul kadınların cenaze ritüelleri ve kraliyet törenleri yer almaktadır. Bu konulara ilişkin betimlemelerde Portekizlilerin hayranlık ve şaşkınlığının yanı sıra kültürel üstünlük duygusu taşıdığı açıkça görülmektedir.

Portekizliler Hint toplumuna çok farklı bir kültürle yaklaşmış, gözlemlerini kendi değer yargılarıyla karşılaştırarak yorumlamışlardır. Örneğin; dul kadınların kocalarının ölümü sonrası kendilerini ateşe atmaları Portekiz kaynaklarında *onurlu* ama aynı zamanda *vahşi* olarak tanımlanmıştır. Nair adlı savaşçılar güçlü ve cesur olarak övülse de onlara dokunmanın yasak olması gibi uygulamalar, Portekizli yazarlar tarafından garipsenmiş ve eleştirilmiştir. Brahmanlar ise çoğunlukla dinî otoritelerini kötüye kullanan, halkı kandıran kişiler olarak betimlenmiştir. Bu olumsuz bakış açısının arkasında, misyonerlik faaliyetlerinin etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle Francis Xavier'in yazılarında Brahmanlara yönelik sert ifadeler, bu dinî rekabetin en açık örneklerinden biridir. Goa gibi liman kentlerinde farklı inançlara ve etnik gruplara mensup insanların bir arada yaşaması, Portekizli gözlemcilerin dikkatini çekmiş ve bu çok kültürlü yapı birçok yazılı esere konu olmuştur.

Portekiz kaynaklarında dikkat çeken bir diğer unsur da Hintli kimliğinin nasıl *öteki* olarak kurulduğudur. Hintliler sıklıkla Batı'dan farklı, egzotik ve çoğu zaman geri kalmış olarak gösterilmiştir. Bu izlenim Portekizlilerin Hristiyanlığı yayma çabalarıyla birleşince Hint toplumu, Hristiyanlığa dönüştürülmesi gereken bir hedef hâline getirilmiştir. Bu bağlamda yapılan betimlemeler, sadece betimleyici değil, aynı zamanda ideolojik ve yönlendiricidir. Sonuç olarak Portekizli yazarların ve seyyahların Hindistan'a dair aktardıkları anlatılar yalnızca tarihî bilgi değil aynı zamanda bir bakış açısı ve dünya tasavvuru sunmaktadır. Hint toplumu, bu metinlerde hem hayranlık duyulan hem de değiştirilmesi gereken bir yapı olarak konumlandırılmaktadır. Bu yönüyle Hintli kimliğinin Portekiz kaynaklarındaki temsili hem dönemin zihniyetini anlamak hem de Avrupa dışı toplumların nasıl algılandığını çözümlemek açısından önemli bir örnek oluşturmaktadır.

Kaynaklar

Kaynak Eserler

- Albuquerque, Afonso de, *Commentarios do Grande Afonso Dalboquerque Capitão Geral que foi das Índias Orientaes em tempo do muito poderoso Rey D. Manuel o primeiro deste nome*. Parte II. Lisboa: Na Regina Officina Typografica, 1774.
- Álvares, Francisco, *Verdadeira informação das terras do Preste João das Índias: Pelo Padre Francisco Álvares (Nova edição)*. Lisboa: Imprensa Nacional, 1889.
- Barbosa, Duarte, *Livro em que dá relação do que viu e ouviu no Oriente*. introdução e notas de Augusto Reis Machado. Lisboa: Agência Geral das Colónias, 1946.
- Barros, João de, *Da Ásia: Dos Feitos que os Portuguezes Fizeraam no Descobrimento e Conquista dos Mares e Terras do Oriente*. Decada I Parte I. Lisboa: Na Regia Officina Typografica, 1777-1778.
- Camões, Luís de. *Os Lusíadas*. Lisboa: Em Casa de Antonio Gôçaluez, 1572.
- Castanheda, Fernão Lopez de, *História do Descobrimento e Conquista da Índia pelos Portugueses*. Livro I. Lisboa: Na Typographia Rollandiana, 1833.
- Köpke, Diogo, *Roteiro da Viagem que em Descobrimento da India pelo Cabo da Boa Esperança fez Dom Vasco da Gama em 1497 Segundo um manuscripto coetaneo existente na Bibliotheca publica portuense*. Porto: Typographia commercial portuense, 1838.
- Orta, Garcia da, *Colloquies on the Simples & Drugs in India*, edited and annotated by Francisco Manuel de Melo Breyner (Conde de Ficalho). London: Henry Sotheran and Co., 1913.
- Velho, Álvaro, *A Journal of the First Voyage of Vasco da Gama 1497-1499*. translated and edited by Ernst Georg Ravenstein. London: Hakluyt Society, 1898.

Araştırma ve İnceleme Eserler

- Boxer, Charles Ralph, *The Portuguese Seaborne Empire 1415-1825*, Hutchinson of London, London 1969.
- Coleridge, Henry James, *The Life and Letters of St. Francis Xavier*, Vol I, Burns and Oates, London 1872.
- d’Alòs-Moner, Andreu Martínez, “Varthema, Ludovico de.”. *Encylopaedia Aethiopica*, 4, (ed. Siegbert Uhlig and Alessandro Bausi), Harrassowitz, Wiesbaden 2011, s. 1052
- Eryılmaz, İsa, “Gücerat’ın Tarihî Coğrafyası”. *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, 7/1 (2024), s. 249-276.
- Faria e Sousa, Manuel de. *Ásia Portuguesa*, Vol I, (tradução de Isabel Ferreira do Amaral Pereira de Matos e Mari Vitória Garcia Santos Ferreira), Livraria Civilização, Porto 1945.
- Ferrand, Gabriel, “Şihâbeddin”. *İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 11, İstanbul 1979, s. 519-529.
- Ferrol, Domenico. *The Jesuits in Malabar*. Vol. 1, Bangalore Press, Bangalore 1939.
- Fremaux, Jules, Sofala(s): L’implantation portugaise au début du XVIe siècle & Rapport de la Mission “Roads to Sofala(s)”, Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne, Yüksek lisans tezi, Paris 2021.

- Gerald R. Tibbetts, *Arab Navigatin in the Indian Ocean before the Coming of the Portuguese*, The Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, London 1981.
- Losty, Jeremiah Paul, "Identifying the Artist of Codex Casanatense 1889", *Anais De História De Além-Mar*, XIII, (2012), s. 13-40.
- Maqbul Ahmad, Sayyid, "İbn Mâcid". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, Cilt 20, TDV, İstanbul 1999, s. 162-163.
- Melo Breyner, Francisco Manuel de (Conde de Ficalho), *Garcia da Orta e o Seu Tempo*, Imprensa Nacional, Lisboa 1886.
- Nizami, Khaliq Ahmad, "Gücerât". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, Cilt 14, TDV, İstanbul 1996, s. 171-173.
- Subrahmanyam, Sanjay, *The Portuguese Empire in Asia 1500-1700*, John Wiley & Sons Ltd., 2012.
- Varthema, Ludovico di, *The travels of Ludovico di Varthema in Egypt, Syria, Arabia Deserta and Arabia Felix, in Persia, India, and Ethiopia, A.D. 1503 to 1508*, (translated by John Winter Jones and edited by George Percy Badger), Hakluyt Society, London 1863.
- Vergheze, Anila, "History of Vijayanagara City and Empire", *History, Art and Architecture: A Guide Book based on the Training Workshop Conducted at Hampi in June 2009 as part of the Indian Cultural Heritage Specialist Guide Programme*. New Delhi: UNESCO New Delhi Office, 2010.
- Viagens de Pedro da Covilhan*, (ed. Conde de Ficalho), Livraria de Antonio Maria Pereira, Lisboa 1898.

Çevrimiçi Kaynaklar

- <https://eve.fcsh.unl.pt/en/people/alvaro-velho> Erişim tarihi 20.06.2025
- Album di disegni, illustranti usi e costumi dei popoli d'Asia e d'Africa con brevi dichiarazioni in lingua portoghese (Codex Casanatense 1889), Biblioteca Casanatense.
- <https://casanatense.contentdm.oclc.org/digital/collection/miniature/search/searchterm/Album%20di%20disegni%2C%20illustranti%20usi%20e%20costumi%20dei%20popoli%20d'Asia%20e%20d'Africa%20con%20brevi%20dichiarazioni%20in%20lingua%20portoghese>
- Correia, Gaspar, *Livro primeiro das Lendas da Índia*,
<https://digitarq.arquivos.pt/fileViewer/076c5c5330d3415096881c78ea148150?isRepresentation=false&selectedFile=12185339&fileType=IMAGE>
- Županov, Ines G, *Jesuit Missions in Coastal and South India (1543-1773) Between Mission and Empire*, Brill, Leiden 2025.
- <https://brill.com/display/title/72026?srsId=AfmBOopvW3sAzuU4a5P5hNlggpltBm0LolY6Fzz-Qm9G1KOqBj7QQm>

Extended Summary

This study explores the representations of Indians in early Portuguese travelogues, chronicles, and ethnographic writings during the Age of Exploration. The period marked a significant epoch of European exploration, with Portugal at the forefront of maritime expansion. As Portuguese explorers reached the Indian subcontinent they not only aimed to establish control over the spice trade routes but also produced detailed narratives about the people, cultures, religions, and social systems they encountered. Such as Duarte Barbosa, García de Orta, Fernão Lopes de Castanheda, João de Barros and Gaspar Correia documented their observations of Indian societies. These texts offer rich portrayals of Indian social hierarchy, religious practices, funeral customs, military organization and everyday life and cultural judgment. The authors often oscillate between fascination and criticism, reflecting the dual motives of curiosity and Christian missionary zeal.

Particular emphasis is placed on the caste system, with notable attention to the Nairs described as an elite warrior caste loyal to local rulers and strictly governed by social boundaries. Their appearance, weaponry, and customs are minutely recorded, especially their role in royal protection and ceremonial functions. Likewise the Brahmins are portrayed as powerful religious figures. However they are simultaneously subject to sharp criticism by Christian missionaries, especially Francis Xavier, who saw them as exploiters of the people's ignorance.

Gender and ritual receive substantial focus, particularly the controversial sati ritual in which widows voluntarily or forcibly immolated themselves on their husbands' funeral pyres. This practice often accompanied by elaborate public processions and symbolic gestures, was documented by both Barbosa and Castanheda. They expressed moral disgust while recognizing the practice's deep-rooted cultural significance. These descriptions became emblematic of the Western construction of the East as simultaneously fascinating and barbaric. Urban and courtly life is also vividly rendered. The descriptions of kings such as the Zamorin of Calicut or the rulers of Vijayanagar emphasize their opulence with lavish dress, jewelry, and ceremonial elephants symbolizing royal authority. Military elephants adorned with armor and capable of carrying armed warriors, impressed Portuguese observers and were presented as a hallmark of Indian warfare. Women are described through the lens of both beauty and modesty with special attention given to their clothing, perfumes and ornaments. While some descriptions reflect admiration others betray orientalist attitudes that objectify or exoticize the female body. Muslim communities, particularly in regions such as Gujarat, are noted for their wealth and strict gender segregation. Barbosa's commentary on Muslim modesty, marriage customs and public appearance reveals a mix of ethnographic detail and cultural bias.

The cultural interactions also had a religious dimension. Missionary activity became a central pillar of Portuguese policy in India, especially after the arrival of the Jesuit Francis Xavier in Goa in 1542. His letters describe both the challenges and successes of converting the local population often

positioning Brahmins as the main ideological obstacle. Xavier's writings provide insight into the early missionary mentality and its alignment with colonial ambitions. Garcia de Orta's observations further illuminate the pluralistic nature of cities like Goa where Hindus, Muslims, Europeans and various monastic orders coexisted. His perspective as a physician and botanist often focused on daily life, health practices and cross-cultural exchange offering a slightly more humanistic lens compared to missionary or military accounts.

In conclusion, the Portuguese representations of the Indian during the Age of Exploration were shaped by a complex interplay of imperial ambition, religious mission, ethnographic curiosity and cultural misunderstanding. These texts did not merely document observed realities they actively constructed an image of India for European audiences an image that would influence colonial discourse and orientalist literature for centuries to come. By examining these narratives, we gain insight into the epistemological foundations of European imperialism and the processes of cultural othering that accompanied it.